

Előfizetési árak
 Évi előfizetés 8 kor., félévi 4 kor.,
 negyedévi 2 korona.
 Egyes szám ára 16 fillér.
 Hirdetők mértékelt árak szerint.
 A lap megjelenik minden vasárnapon.
 Felelős szerkesztő:
FRANKOVICS GYÖRGY.

KÖZÉRDÉK

Szerkesztőség: Deák-u. 8.
 Hova a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők.
 Kéziratok vissza nem adatnak.
 Kiadói hivatal: Isván-utca 9.
 Hova a lap anyagi részét illető köz-
 lemények az előfizetési pénzek küldendők.
 Kiadófeljárás:
FUCHS ANTAL.

PESTMEGYE SZABADELVŐ KÖZÖNSEGÉNEK HETILAPJA.

Felhívás előfizetésre.

Lapunk, a „Közérdek” f. évi november hó 1-én nyolcadik évfolyamának negyedik száma lépett s amily szerényen és öntudatlanul tekintet vissza múltjára, ép oly szerényen és bizalommal tekint a jövőbe.

Két kötelességet vállalt a múltban magára s ezt a két kötelességet lelkiismeretesen fogja a jövőben is teljesíteni.

E két kötelesség: **a tárgyilagos igazság s a valódi szabadelvűség hirdetése.**

Két célt tűzött ki maga számára a múltban s e két célnak az elérésére szenteli minden erejét a jövőben is.

E két cél: **a község és a társadalom egészséges fejlődésének az előmozdítása.**

E két kötelességet teljesítve, e két cél felé törekedve, a „Közérdek” mindenkor és mindenkiel szemben megtartotta a jó izlésnek, a tapintatnak s az irodalmi műveltségnek a hangját, s ezt a jövőben sem fogja megváltoztatni. Eppen azért *Ujpest lakosainak csak olyan érdekeiért emeli fel szavát, amelyek jogosak, méltányosak s a közjó érdekében nem ütköznek*; s éppen azért a *kellő értékre szállít le minden jogtalan igényt, minden ömérték sugallta ténykedést s igaztalan eljárást!*

A „Közérdek” tehát csak azon polgártársaknak a támogatására számít, kik az igazságnak és a valódi szabadelvűségnek, a műveltségnek és a valódi testvériségnek a barátjai és hívei. Ezek támogatását és pártfogását kérjük ez alkalommal is midőn új előfizetést nyitunk.

Lapunk előfizetési ára:

egy évre — — — — 8 kor.
 fél évre — — — — 4 kor.
 három hónapra — — — 2 kor.

mely összeg a lap kiadóhivatalába, **Fuchs Antal és József** könyvnyomdájába, **Ujpest, Istrán-utca 9. szám** küldendő.

Hazaifias tisztelettel:

a „Közérdek” szerk.- és kiadóhivatala.

A szegények eltemetéséről.

Ujpest, november hó 12-én.

Az ellenzék által halálra ítélte, a szabadelvű párt által szavazás útján kivégzett gróf Khun-Héderváry miniszterelnök, mint belügyminiszter, rendelet útján ertesítette a törvényhatóságokat, hogy a lelkészek, a község szegényeinek eltemetéseért díjat nem követelhetnek.

E rendelet értelmében tehát a lelkész urak kötelesek az ugynevezett ingyenes temetéseket díjtalanul végezni, a mi Ujpesten annyit jelent, hogy le kell mondaniok még azon 200 koronáról is, melyet a szegények eltemetéseért a község pénztárából évenként fejtettek, mert ellenkező esetben a községi számadások főfelvizsgálói, illetőleg a törvényhatóság, irgalmatlanul visszafizettetné az utalványozókkal, az e címen kiutalványozott összegeket.

A volt belügyminiszter rendelete helyes. Kifogásolni azt egyik oldalról sem lehet. Ujpest lelkészei sem fognak az ellen zúgolódni, mert ők is be fogják látni s be is látják, hogy azt a szegényt, a kinek a község ingyen ad koporsót és sírhelyet, nekik is ingyért kell eltemetni.

Igy kívánja ezt az emberszeretet, a keresztényi kötelesség s a lelki pásztori magasztos hivatás.

Ezzel szemben azonban *Ujpest lelkészei is megkívánhatják a község előljáróságától azt, hogy ingyenes temetésben a községnek csak olyan halottja részesüljön, aki valóban szegényen halt meg, s a ki igazán szegény családot hagyott hátra.*

Sajnos, e tekintetben nagyon furesa

tapasztalatokra tettünk szert, olyan tapasztalatokra, a melyek azt bizonyítják, hogy a szegények eltemetése körül nagyon felületesen jár el az előljáróság s hogy az ingyenes temetéseket minden ellenőrzés nélkül rendelte és rendeli el, a miből három helytelen dolog származott.

Az első az, hogy a község pénztárát minden ok nélkül megterhelték és megterhelik.

A második az, hogy a lelkészek, kántorok s harangozók egy öket — már hiványuknál fogva is — jogosan megillető jövedelemtől megfosztattak és megfosztatnak.

A harmadik az, hogy az ingyenes temetések annyira felszaporodtak községünkben, hogy a lelkészek kénytelenek voltak a községhez kárpótlásért folyamodni, a mi nekik — évi 200 koronában — meg is adatott.

Hogy a felületesség vádjával, az ellenőrzés hiányával nem alap nélkül illettük a község előljáróságát, legyen szabad e tekintetben néhány példával szolgálunk.

Van tudomásunk olyan szegény temetéséről, a midőn a lelkésznek, kántornak, harangozónak ingyen kellett a végtelességet megadni s a gyászoló család, bizonyosan abból a pénzből, a mit az egyházi férfiaknak nem kellett fizetnie, a temetés után olyan nagy tort csapott, a mely már nászlakomának is elég lett volna s a szomszédok irigységét a legnagyobb mértékben felébresztette.

Van tudomásunk olyan szegény temetésekről, a hol a halott hozzátartozói, a lelkésznek, kántornak, harango-

TARCZA.

A kartársnő.

— Életkép —
 (Folytatás.)

II.

Ferenczy Berta sietve elhagyta a szobát, s miután lelkére kötötte Molnárné asszonynak hogy a beteget bőven lássa el mindennel, a költséget ne kimélje, bármibe fog is kerülni, ő megfogja fizetni s miután előlegképen minden pénzt átadta: a jó eszelekedet boldogító érzetével hagyta el a házat.

Egy órával a fent leírt látogatás után, Ferenczy Berta tényleg ott ült a nőgyelet disztermében, s egy felolvasást hallgatott végig, amelynek tárgyát a „Szegénység elleni küzdelem” képezte.

A „Szegénység elleni küzdelem!” pompás kerete azoknak a szomorú tényeknek, melyeket Tárnoky Bella szegény lakásán tapasztalt.

A felolvasásnak Berta volt a legfigyelmesebb hallgatója. Igaz, hogy sohasem jutott még eszébe azon kérdés fölött gondolkozni, mi lehet az oka annak, hogy az emberek egyik része tejből-vajból fürdik, bőven el van látva mindennel, a másik része pedig azt sem tudja, lesz-e holnap egy falat

kenyere. Ime ő és Bella kartársnők valának, egy üzletben alkalmaztattak. Berta a czéig levelezője volt s nagy fizetést huzott, Bella könyvelő volt s ismereteihez, tudásához képest nagyon esekély díjazásban részesült.

„Egyenlőtlenül vannak a földi javak felosztva!” — gondolta Berta s így a gazdagoknak, a vagyonosoknak kötelességük a szegényeket segíteni. Ezekbe a gondolatokba, következtetésekbe annyira elmerült, hogy ijedten rezzent össze, amidőn hazaérve unokanővére megszólította:

— Ismét elszalasztottál egy kedvező alkalmat, Hevesi Gusztáv itt járt s nagyon zokon vette, hogy itthon nem talált. Nem tudja felfogni, miért kedveled annyira a felolvasásokat?!

— Nem is szükséges, hogy felfogja! — válaszolá Berta szárazon.

— No hallod — folytatá az unokanővér — ha nem igyekszel neki tetszeni, akkor nem tudom, milyen vége lesz az ismeretségeknek.

— Miért igyekezzem?

— Ugyan kérlek, micsoda oktan beszéd ez? Annyak a férfiaknak, akihez nőül akarunk menni, . . .

— Ki akar hozzá nőül menni? — szólt közbe Berta, majd viszont kérdezé:

— Nem vagy te is torkig a férjeddél Erna?

— Szent Isten, — kiáltá Erna felháborodva — Hevesi, a gazdag Hevesi akar feleségül venni, ma szeretett volna nyilatkozni s hiába várakozott reád.

— Ne haragudj, Erna — mondá békitőleg Ferenczy Berta. — Tudom hogy jól akarsz, de látod, egy hét előtt még „igent” mondtam volna, ma azonban már nem mondhatok. Elmémbe egy égi sugár hatott be s felvilágosított, meggyőzött arról, hogy égbe kiáltó igaztalanság volna, ha én, aki esinos tőke fölött rendelkezem, s a jól fizetett levelezői állást csak időtöltésből fogadtam el, ha én szerelem nélkül, melegebb érzelem nélkül csak azért lennék egy férfinak a neje, mert gazdag s mert férjhez menetelemmel még kedvezőbb helyzetbe jutnék, mint amilyenben már vagyok. Más volna, ha szeretném — de így, nem, soha! Soha sem lennék egy olyan férfi oldalán boldog, mint amilyen Hevesi s tudom, hogy éppen úgy kellene mosolygó arezezal a lelki nyomoruságot viselnem, eltűnnöm, mint ahogy te viseled és tűröd.

— Hogy beszélhetsz így Berta? Panasz-kodtam én valaha?*

— Soha, soha. De — két év óta élek köztetek s nem vagyok vak, nem vagyok süket. Hol van a férjed ma este, Erna?

— A körbe, vagy a színházba . . .

— Mért nem mondd inkább, hogy nem tudod, s nem is törödsz vele? Ez legalább megfelelné ma és mindenkor az igazságnak. Ó házon kívül keresi a szórakozást s oly uton és módon, amelyet te nem becsülhetsz. Ennek következtében közönyössé és elégedetlenné, boldogtalanná lettél. S vajjon mi az oka, forrása ennek az állapotnak? Az, hogy férjed gazdag, te azért mentél hozzá

zónak nem fizették meg a 3—4 koronát, de üvegkocsin, diszes koporsóban vitették ki drága halottjukat a temetőbe, sőt még diszes üveglámpákat s fáklyákat vivő férfiak is lépdeltek a gyász-kocsi jobb és baloldalán.

A temetésért járó 50 koronát kifizették a temetkezési vállalkozónak, csak éppen a lelkész, a kántor, a harangozó nem kapott semmit, mert a temetés, az előjáróság kegyelméből ingyenes volt.

Van tudomásunk olyan szegény temetésről, hogy a lelkésznek, a kántornak egy háztulajdonost, kocsi- és ló-tulajdonost kellett ingyen eltemetnie.

Van tudomásunk arról is, hogy a legtöbb szegény halottnak családja nem elégszik meg a község által adott egyszerű fekete koporsóval, hanem ráfizetés mellett csináltat a temetkezési vállalkozóval diszebb koporsót.

Van tudomásunk arról is, hogy sok szegény még a községi ingyen helylyel sem elégszik meg, hanem vált a temetőnél sírhelyet, csak hogy halottjának ne kelljen ingyen sírban feküdnie.

Ezek után jogosan kérdezzük az ingyen temetéseket elrendelő előjáróságtól: hogy na a gyászoló család fizethet a temetkezési vállalkozónak, ha fizethet a külön koporsóért és a külön sírhelyért, miért kell éppen csak a lelkésznek, a kántornak és a harangozónak áldozatot hozni? miért kell éppen a lelkésznek és kántornak ingyen temetni, s a harangozónak ingyen kiharangozni?

Az a szegény család, a melynek halottja ingyen temetésben részesül, elégedjék meg a községi ingyen koporsóval, a községi ingyen sírhelylyel s akkor azt bizonyára a lelkészek is díjtalanul fogják eltemetni. Az a család pedig, amely ezzel nem elégszik meg, a melynek telik hiába való fényűzésre és halotti dártdóra, az nem szegény, annak halottját az egyház szolgálói sem kötelesek ingyen eltemetni.

Nem a mi föladatunk a községi előjáróságát arra nézve kitanítani, hogy miként ellenőrizze a község szegényeit, hogy kinek az ingyen eltemetésével terhelje meg a község pénztárát s az egyházak lelkészeit, kántorait s harangozóit, de a belügyminiszter fentjelezett rendelkezése után kötelességünk a község orvosát, mint halottkémet arra figyelmeztetnünk, mint tőkék fölött rendelkezett s ő — aki kezdetben szeretett, felfedezvén férjhezmenetelét indokát, meghidegült.

— Kérlek Berta, — a férjemet hagyjuk ki a számitásból. Az itéleted egy kissé szigorú s ez fáj.

— Bocsáss meg, kedvesem. Édes testvéreként szeretjük eddig egymást, azt hittem őszintén szólhatok. Beszéljünk tehát másról, az én beteg kartársnémről.

— Mi közöm nekem a te beteg kartársnédhöz, avagy irodádhöz. Gyűlölöm az üzleteket, az irodai foglalkozást s bosszant, hogy Kállaynak alkalmazottja vagy, mikor egy más üzletnek gazdag urnője lehetnél.

— Ime ilyen vagy te, még egy részvét szavad sincs egy olyan szegény, beteg leányka számára, aki betegsége nyomorúsága dacára az édesanyjáért dolgozik!

— A beteg senkiért sem dolgozhat! Ne mesélj nekem ilyen dolgokat.

— Jó, a megállapodás kölesönös, nem fogunk többé egymásnak alkalmatlankodni! — mondá Berta hidegen, s szobájába ment, ahol ismét a világ, az emberek s a saját énje fölött gondolkozott. Gondolkozásának az lón az eredménye, hogy be kellett látnia, miszerint ő sem eselekedett mindenkor helyesen. Elővette naplóját s a következőket írta bele:

(Folyt. köv.)

tetui, hogy jövőben, szegénynek csak azt a családot véleményezze, a mely a halottkémlési díjat sem képes megfizetni, a hol a halottkémlést is díjtalanul kénytelen elvégezni.

Kötelességünk továbbá a község előjáróságát arra figyelmeztetni, hogy jövőben ingyen koporsót és ingyen sírhelyet csak *alapos információ után* engedélyezzen; azt a temetőrt pedig, a ki jövőben ingyen sírhely helyett a szegénynek nyilvánított halott számára más sírhelyet ad, csapja el; s olyan temetkezési vállalkozóra, a ki az ingyen koporsókat jó pénzért kicseréli s a lelkészek, kántorok és harangozók, infámis kijátszását és megrövidítését előmozdítja, jövőben a község szegényeinek a temetését ne bizza.

Kellő ellenőrzés, lelkiismeretes eljárás, alapos információ mellett, meg vagyunk győződve róla, hogy az ingyenes temetések száma rövid idő alatt annyira le fog apadni, hogy a szegények halottjai se a község pénztárát, se a lelkészeket nem fogják társágosan megterhelni.

A mai állapó azonban valamenynyire nézve — elviselhetlen!

Brankovics György.

H I R E K.

— **A váci püspök jótékonyága.** Csiky Károly gróf megyéspüspök főpásztorokodása rövid ideje alatt százezreket áldozott már kulturális és vallási célra. Alig néhány hónapja a váci iskolák építésére kétszáz ezer koronát adott, most pedig a téli időre húsz ezer koronát adott a szegényeknek s a szegényeket gyámolító egyesületeknek felekezeti költségek nélkül. Ötven ezer koronát érő ezüstkészletét a püspökség elidegeníthetetlen vagyonává tette s harmincz ezer koronán a váci székesegyháznak új orgonát rendelt a maga vagyonából. A püspök fejedelmi jótékonyága székvárosában és egyházmegyéjében nagy örömet keltett.

— **A békeltető-bizottság tagjainak választása.** Az Ujpesti Ipartestület kebelében az 1904-ik évben működő békeltető-bizottság tagjainak választása f. é. december hó 6-ára d. u. 2 órára tűzött ki. Választatni fog 36 rendes és 12 póttag. A választók és választhatók névlajstroma f. é. november 21-től 29-ig az ipartestület hivatalában közzemlére lesz kitéve s a névlajstromból kimaradt segédtagok a közzemlére tétel ideje alatt kérhetik írásbelileg a felvételüket. A szakma szerinti jelölés f. hó 29-én d. e. 8 és 10 óra között ejtetik meg.

— **Közgyűlési kiküldöttek választása.** Az Ujpesti Ipartestület betegsegélyző pénztárának biztosítására kötelezett tagjai részéről a közgyűlési kiküldöttek választása az 1904-ik évre f. é. december hó 6-án délután 2 órakor fog megtartatni. A jelölés pedig f. é. november hó 22-én d. u. 2 órakor fog megejtetni.

— **Dalestely.** „Az ujpesti-katholikus kör dalkarának” első dalestélye f. é. november 7-én várakozáson felül sikerült. A kör termében igen szép számú közönség gyűlt össze s a dalkar, mely magyar népdalokkal nyitotta meg az estélyt, ugy ezeket mint „A köny”, „Hymnusz az éjhez”, „Völgyi róza” című dalokat oly szép összhanggal adta elő, amely mindenkit meglepett és tapsokra ragadott. Viharos tetszést aradott *Gönczy Pál* a „Leteszem a lantot” című tenor szolójával, *Andréjka József* „Szere-nata” című bariton szolójával, *Karger Lajos* „Népdalok” basszus szolójával, továbbá dr. *Troján Alajos* gordonkajátékával, s dr. *Miklós Antal* zongorajátékával, kik *Wébernek* „Fölhívás keringőre” című kettősét adták elő, s *Andréjka* énekét kísérték művészi technikával. A hangverseny műsorát „Magyar népdal egyveleggel” fejezte be a dalkar, mely egy évi fennállása után olyan haladást tón, amely nemesak dr. *Miklós Antal* karnagy, hanem a tagok buzgóságáról s kifejlett művészi érzékéről is díszreteresen tanuskodik. Műsor után táncz következett, mely csaknem reggelig együtt tartotta a vidám társaságot.

— **Uzsorakamatok.** Egy ép oly gazdag, mint fark budapesti magánzó nemrég megnyerte a 600.000 koronás főnyereményt. Hogy barátai és ismerősei ne vehessék „barátságát” igénybe, el akarta a nagy eseményt titkolni, azonban sajátságos módon elárulta magát. Midőn ugyanis a hatalmas nyereményösszeget megkapta, elhatározta, hogy ezen alkalomból kifolyólag jótékony-ságot gyakorol és egy osztályosjegyet vásárolván, elküldte ezt ajándégba egy vidéki árvaháznak. Régi szokásához híven, nevét a sorsjegy hátára írta, bár ez alkalommal titokban akart jótékokyságot gyakorolni Mily nagy volt a bosszúsága az öreg zsugorinak, midőn néhány nap mulva az árvaház köszönő levelét megkapta és még inkább bántotta, midőn nemsokára *Török A.* és *Tsa bankháza*, — Budapest, VI., Teréz-körut 46. sz. — értesítést vette, melyben örömmel tudatják, hogy a sorsjegy 60.000 koronát nyert. Így történt meg ez alkalommal, hogy az árvaháznak az ajándék-sorsjegyért befektetett esekély tőke uzsorakamatokat jövedelmezett, mely ellen a legszigorubb erkölcsbirónak sem lehet kifogása.

— **Az Istvántelek** — régi alakjában, megszűnt létezni. A szép épület, melyben az árva fiúk kertészekké neveltettek, leány-intézeté alakítottatott át s kőfallal választott el a kert területétől, amelyen a MÁV. a nyugati műhelytelep munkásai számára lakóházakat épít.

— **Tűzoltóink zárógyakorlata.** Az ujpesti önkéntes tűzoltók f. hó 8-án tartották meg az „Egyedi”-féle szeszgyár udvarán *Schober Károly* tűzoltóparancsnok vezetése mellett ez évi zárógyakorlatukat, mely kitűnően sikerült. Kár, hogy közönségünk és községünk előjárósága ép oly kevésé er-deklődött a tűzoltók zárógyakorlata iránt, mint ahogy egyáltalában a sziai közönséggel viseltetik az egész tűzoltói kérdés iránt. Valószínűleg a közönség is, meg az előjáróság is egy „Párisi-Arvaház”-féle katasztrófára vár, addig pedig héj!... ráérünk még, az ujpesti tűzoltói kérdés megoldása és rendezése nem képez égető szükséglet. No, hát várjuk be a katasztrófát, de az erkölcsi elismerést talán mégis illenék megadni az önkéntes tűzoltóknak.

— **Az ujpesti függetlenségi párt** küldöttsége, a gödöllői függetlenségi párt küldöttségével együtt tisztelgett *Kossuth* Ferencz-nél s átnyújtotta azon határozati javaslatokat, melyekben arra kéri az országgyűlési függetlenségi pártot, hogy a nemzeti követelmények érdekében folytassa a harcot. *Kossuth* Ferencz szívélyesen fogadta a küldöttséget s válaszul tudomásukra hozta, hogy a függetlenségi képviselők értekezlete egyhangulag azt határozta, hogy azt, „ez alkalommal melyik tagja küzd kivételes eszközökkel” nyílt kérdésnek hagyja — azután kezét szorított a küldöttség minden tagjával.

— **Az ujpesti szabómunkások munkások és kisiparosok szakszervelete** 1903 október 18-án tartott alakuló ünnepélyen felülfizettek a következők: *Schwarz Lajos*, *Róth Ferencz*, *Ujpesti iparos kerékpár egyesület* 10—10 K, *Varga Sándor* 9 K, *Dulay Vilmos*, *Szemeráth Mátyás*, *Baubach György*, 6—6 K, *Krausz Adolf*, *Ujpesti betegsegélyző pénztár*, *Ujpesti asztalos szakszervelete* 5—5, *Ujpesti hajó építő munkások egylete*, *Balog Ferencz*, *Schlesinger Zsigmond*, *Scher-czer Károly*, *Varga Lajos*, *Fischer Nándor*, *Szlavik János*, *Varga József*, *Harling Ferencz* 4—4 K, *Dieskó István*, *Csapó József*, *Antal Gábor*, *Székely Bálint*, *Lukács János*, *Kálmán Lajos*, özv. *Kolozsi Lászlóné* *Földi József*, özv. *Zetz Alajosné*, *Jankovics Ferencz* 3—3 K, *Vaingarten Pál* 2 K 40 f. *Gottlieb Zsigmond*, *Penkert Lőrincz*, *Esztergályos Ferencz*, özv. *Streitman Nándor*, *Bauer Gyula*, *Blász József*, *Blumer Manó*, *Králik Andor*, *Bauer Ferencz*, özv. *Varga József*, *Fuchs Antal* és *József*, *Fuchs testvérek*, *Kerscheim Mihály*, *Rigó Mátyás*, *Schmoll Antal*, *Reinholtz Ede*, *Zatykó György*, *Csáki Mihály*, *Münich Lajos*, *Fuchs Károly*, *Takács János*, *Zusz Leó*, ifj. *Weisz Jakab*, *Gizela József*, *Kitejka Nándor*, *Varga Jakab* 2—2 K, *Fonó és szövő munkások*, *Rieb Adolf*, *Kutha Ferencz*, *Nemecsek Rezső*, *Höflinger Mihály*, *Zsiegler Józsefné*, *Szita János* 1—1 K, *Nepp István* 20 fill., melyért hálás köszö-

netet mond az újpesti Szabómunkások, munkásnők és kisiparosok alakuló ünnepélyét megtartott rendező bizottság.

— **Névmagyarosítás.** *Touzenhater* Gyula újpesti lakos és Ilona leánya, belügyminiszteri engedélylyel *Tatai*-ra magyarosította családi nevét.

— **A községi választások:** már mozgásba hozták Újpest választó polgárait és pártjait. A jelöltek száma napról-napra szaporodik. Különösen a képviselőtestületi állásokért lesz nagy harc, és mennyiben a képviselőtestületből ez alkalomból kiesnek: az I. kerületben Wolfner Tivadar és Illek Vince, II-ik kerületben Friedmann Armin és Dr. Seligmann Jenő; a III. kerületben Csepreghy Pál és dr. Lichtmann Henrik; a IV. kerületben dr. Hédervári Ernő és Czipauer János; az V. kerületben Kőrösi Lajos és Pótz Mihály. Miután az idén csak 4. kerület lesz, így tehát az I. és II-ik kerületben 3-3, a III-ik és IV-ik kerületben 2-2 képviselő lesz választva. Ezen állásokra a mint értesülünk a következők vannak kijelölve: az I. kerületben Wolfner Tivadar, Illek Vince és Ladányi Zsigmond; a II. kerületben Friedmann Armin, Löwy Bertalan és dr. Boross Mór; a III. kerületben Himmer Ferenc és dr. Lichtmann Henrik; a IV. kerületben dr. Hédervári Ernő és Czipauer János.

— **Dr. Venetianer Lajos felolvasása.** Az Újpesti izr. Nőegylet a szegények javára f. hó 21-én este 8 órakor a „Közművelődési Kör”-ben felolvasó estélyt rendez, melyen dr. Venetianer Lajos főrabbi tart felolvasást. A belépő jegy ára: 1 korona. A jótékony cél s a felolvasó, elég biztosíték arra nézve, hogy ez alkalommal a „Közművelődési Kör” helyiségei zsúfolásig megfognak telni.

— **Kamarahangverseny.** „Az Újpesti Zeneművelő Egyesület” f. é. november hó 16-án, Kocsis I. közreműködése mellett, a község háza dísztermében kamarahangversenyt rendez, melynek következő a műsora: I. Beethoven L. Vonósnygyes F. dur. op. 18. a) Allegro con brio. b) Adagio. c) Scherzo. d) Allegro. Előadják: I. hegedűn *Seymann E.*, II. hegedűn *Solarez O.*, mely hegedűn dr. *Lázár O.*, gordonkán dr. *Troján A.* urak. 2. Beethoven L. Adelaide. Enekl: *Oltean Klotild* urhölgy. Zongorán kíséri *Erkel Gy.* ur. 3. Beethoven L. Zongorahármas op. 11. B. dur. Előadják: zongorán dr. *Olgyay K.*, clarinetten *Kocsis I.*, gordonkán dr. *Troján A.* urak. 4. Beethoven L. Aria „Fidelio”-ból. Enekl: *Oltean Klotild* urhölgy, zongorán kíséri *Erkel Gy.* ur. 5. Beethoven L. Zongoránygyes op. 16. Es dur. a) Grave. Allegro ma non troppo. b) Andante cantabile c) Rondo. Előadják: zongorán dr. *Olgyay Kálman*, hegedűn *Seymann E.*, mely hegedűn dr. *Lázár O.* gordonkán dr. *Troján A.* urak. A kamara-hangverseny, mely műsora szerint Beethoven-estély leendő este 7/8 órakor kezdődik. Beléptidj: 1 korona. Figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy előadás közben az ajtók zárva maradnak.

— **Automatikus tűzoltó.** „A magyar pamutipar részvénytársaság” újpesti gyártelepén, a londoni Grivell Sprinklár társaság által egy ugynevezett automatikus tűzoltó berendezést létesített, mely abból áll, hogy a gyár bármely részében üssön is ki a tűz, az automata tűzoltó valóságos záporosót zúdít a helyiség tetejére, aljára, oldalfalaira s néhány percz alatt tengernyi vízzel a tüzet eloltja, a tűz fészket izolálja s így a tűz tovább terjedését megakadályozza. Az automatikus tűzoltó működését f. hó 6-án délelőtt mutatta be a pamutgyár igazgatósága. A bemutatásnál jelen voltak a budapesti és újpesti tűzoltó testületek parancsnokai, a biztosító társaságok képviselői, az iparfelügyelő, az újpesti iparhatósági biztos, a Jutegység igazgatósága, több budapesti és újpesti gyár képviselője s lapunk a „Közérdek” szerkesztőség. Próbaházul egy terjedelmes félig deszka s félig üveg oldalokkal ellátott fabódét épített az igazgatóság, melynek alján és hosszában forgácsolalmok és gyulékony faanyag volt elhelyezve. Ez a forgácsolalm három helyen, a kétszélén és közepén meggyújtott s a bódé ajtaja lezárattott. Midőn a lángok felesaptak, az üvegtáblák s a deszka falak melegezni kezdtek egyszerre megszólalt az automatikus tűzoltógép harangja s a bódé belsejében megeredt a záporosó, mely néhány percz alatt oly alaposan végzett a tüzzel, hogy a

forgácsnak legnagyobb része még csak meg se pörköldhetett, nemhogy tüzet fogott volna. Röviden az oltás próbája kitűnően sikerült s az automatikus tűzoltó, melynek berendezése, mellesleg legyen mondva 12,000 koronába került, kitűnően végezte kötelességét s a jelenvoltak nagy érdeklődéssel és részletességgel szemlélvén meg a berendezést, a legnagyobb dicsérettel nyilatkoztak arról.

Vármegyénk földbirtokosaihoz és bérlőikhez.

Magyarország földbirtokosai és bérlői, hallgassátok meg szavunkat, hallgassátok meg kérésünket. Azoknak érdekében szólunk hozzátok, akiket a megtévesztett törvényhozás szerzett jogaitól fosztott meg; de szólunk a ti jól felfogott érdeketekben. A nem-okleveles gazdatiszteket egy elhibázott törvény képtelennek nyilvánítja ki arra, hogy két év múlva minden valamire való nagyobb gazdaságban alkalmaztassanak, ha legnagyobb gyakorlati tudásuk is van. Csodálatos. Eddig megvolt a képességük. És két év múlva már nem lesz meg. De még csodálatosabb az, hogy az állami gazdaságok diplomátlan gazdatiszteinek a képességét (különben: helyesen!) nem vonja kétségbe ez a jeles törvény, hanem csak a magángazdaságokban működőket. Azokra nézve elismeri a szerzett jogokat, emezeket pedig — a törvény előtti egyenlőség nagy elvének szegényére — megfosztja az eddig birt jogoktól. De megfosztja a földbirtokos és bérlő közönség egy nagy részét is szabad rendelkezési jogától. Megkötö a kezét és belenyul a zsebébe.

Kérjük tehát a törvény megváltoztatását! Kérjük, követeljük. De ne térjünk el egy lépésre se a törvény útjáról. Mi azért kérjük, mert különben a drákói törvény életbelébe előtt már — bizva a szerzett jogok szentségébe — az életre teljesen berendezett 8000 jó magyar család pusztult el; a földbirtokosok és bérlők pedig az állam tulságos beavatkozása miatt. Segítsünk egymás baján. Hasznos munkásai voltak mindenha a gazdatisztek (diplomások és diplomátlanok — egyaránt) a földbirtokosok és bérlők érdekeinek. Most pedig a gazdatiszteknek oklevelet nem szerezhettek osztálya a „lét, vagy nem lét” mesgyéjére szorítottatt. Azoknak a segítségét kéri tehát ez az osztály, a kik legközelebb állanak hozzá, a kik legjobban megértik esdeklését: a földbirtokos és bérlő-közönséget! Hármaskérése van hozzájuk: legyen minden földbirtokos és bérlő a nem okleveles gazdatisztek nagy társadalmi fontosságú és igazságos érdekeinek érvényesítése végett alakult egyesületnek (*Budapest, VII., Baros-tér 14. sz.*) alapító vagy pártoló tagja; alkalmazzák gazdaságaikban az egyesület tagjait annál is inkább, mert minden díj nélkül jár el az egyesület a földbirtokosok és bérlők ez irányu megbízásaiban is és végül az egyesület jogosan kívánt megerősítése miatt küldjék diplomátlan gazdatiszteiket az egyesületnek győzelemre induló taborába!

Jogaink forognak veszedelemben. Értünk meg egymást. Tehát: Előre! „Viribus unitis.” Egyesült erővel!

Budapest, 1903. november havában.

A Nem-Okleveles Gazdatisztek Országos Egyesülete.

I R O D A L O M.

Malthus. A gyárripar mai terjedésének napjaiban szemünk akaratlanul és minduntalan odafordul azok felé, a kik a pauperizmussal foglalkoztak. A legnagyobb gazdaság alján mindig ott van a tömeggyomor és Nagy-Británia a XIX. század elején, hatalmának tetőpontján olyat láthat, a melyhez hasonlót a régi Róma óta nem látott a világ. Az összes világrészek adója Londonban

folyt össze, a regensherezeg úgy élt, mint egy régi Ceasar, az országban pedig sok 100,000 család alig birt megélni máról holnapra. Az angol pauperismus mint társadalmi jelenség a római proletariátus mellett foglal helyet. Nem volt éppen rabszolgaság, de pár ezer ur és milliónyi munkás közt hol van a szabadság és egyenlőség?

Smith Ádám a modern ipar fejlődésének kezdő korszakában, midőn az emberi elme ezen újabb esodájáról a jólét fokozását várták, írta meg azt a nagy művet, mely a munkát és ennek felosztását állítja oda legfőbb gazdasági tényezőül. Ennek a korszaknak, midőn szinte gyógyíthatatlannak látszottak az új gazdasági fejlődés üttötte sebek, szintén meg volt a maga theoretikusa, Malthus Tamás, egy becsületes tudós pap. Ő azt a tételt állította fel, hogy a népesség geometriai arányban nőtt, a gabonatermelés azonban csak számtani arányban, hogy tehát így belátható időben túlnépesedés és ezzel általános inség áll be a természet rendje szerint, a XVIII. század optimista felfogásával, mely a legfőbb gazdasági és politikai előnyt épen a sűrű népességben találja, ellentétben áll ez a pessimista tan, mely jótékony intézménynek tünteti fel a coelibátust és a szerzetes életet, egészséges érvágásnak a háborut, a társadalmi bajok főorvoslójának a pusztító betegségeket és a kivándorlást. Tanát a század épen nem igazolta s ma nincs más, csupán tanulságos emléke annak a hatásnak, melyet a pauperismus a gondolkozó emberekre gyakorolt.

Malthusról szól a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 200. füzet.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, ki egyúttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérré. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII., Üllői-ut 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

*Három új füzet jelent meg ismét az „Olesó Könyvtár”-ból, s mind a három különös érdeklődésünkre tarthat számot. Remekíróink népszerűsítése tekintetéből érdemes vállalkozás a „Zalán futása”-nak ez az olesó kiadása (1300 04. szám), melynek kulturális fontosságát vitatni se lehet. Ily módon, ha lassanként összes remekíróinkból készül olesó kiadás, — a mit a Franklin-Társulat annál inkább megtehet, mert irodalmunk legjavának a kiadási joga az övé, — az irodalom nem csupán a kiváltságosak birtoka lesz, mind eddig nagyobb részt, hanem közkinese a nemzet egészének és minden osztályának egyaránt. Ugyanebből a szempontból örülhetünk a „Vojtina” ars poetikája új kiadásának is (Olesó Könyvtár 1305. sz.), mely Arany legkiválóbb szatirikus epistoláit tartalmazza. A harmadik füzetben: „Jolán esküvője” (1306/7. sz.) Sudermann Hermann egyik igen sikerült beszélyét olvassuk, jó magyar fordításban. Az „Olesó Könyvtár”-ta Franklin Társulat adja ki Budapesten s egy-egy szám ára 20 fillér.

— **A magyar birodalom története.** *Acsády* Ignác történeti munkájának eddig megjelent és nagy feltűnést keltett füzetét most már díszes kötetbe egyesítve is kaphatók. Ezek mint az egészen új csapáson haladó munkának első kötet, Mátyás király haláláig beszélik el a magyarság történetét. De igazán a magyarságot és nem egyes osztályokét. Nincs a nemzetnek olyan eleme, melyet *Acsády* figyelmen kívül hagyott volna, úgy, hogy az előtt a ki ebből a munkából ismeri meg hazája multját, egészen új távlatok nyílnak meg és megszabadul attól az előítéletől, mintha Magyarország históriája csak a királyok és hadakozó osztályok története volna. Nincs magyar históriai munka, mely ilyen élesen kidomborítaná, hogy ez a nemzetet a benne kialakult néposztályok összessége tartotta fenn, hogy a földművelő jobbágyok, az ipar és kereskedelem uttörőinek épen olyan részük van hazájuk diesőségében, mint a csatatéren harezolóknak, mint a hadseregek vezetőinek. *Acsády* nemcsak a magyarság külső küzdelmeinek rajzolója, hanem belső vívódásainak szószólója is és hiven feltűnteti azokat a változásokat, melyeken a magyar néplélek az évszázadok folyamán keresztül

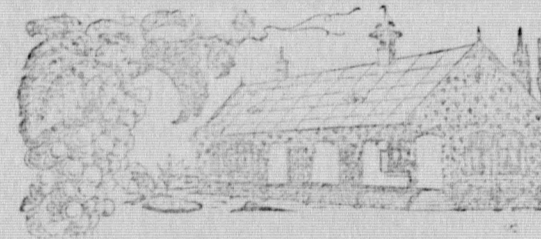
ment. Nemesak mint katonát és politikust mutatja be a magyart, hanem megrajzolja nagyszerű polgárosító tevékenységét is. Nyomon követi szellemi tevékenységének minden megnyilvánulását, kiterjeszkedik az irodalom, a művészet, a közműveltség minden alakulására. És megmutatván, hogy milyen súlyos küzdelmeket vívott meg a magyarság fennmaradásáért, beszámol azzal is, hogy mint használta fel a kivívott eredményeket, mint illesztett minden megszerzett követ államiságának mind magasabbra emelkedő épületébe. Megrajzolja a magyar nemzetet a hárestőren, meg otthona meghitt körében, magánéletének legjellegzetesebb vonásaiban igazán bámulatos, hogy milyen ügyességgel tudta Aesády ezt a rengeteg anyagot világos, átlátszó képpé tömöríteni, hogy munkájának nagy tudományos értékessége mellett, mint tudja a laikus olvasót is lebilineselni. Lebilineselni ragyogó nyelvvel, stílusának emelkedettségével és vonzó előadásával. Tekintetbe véve, hogy az előttünk fekvő rendkívül díszes, főlborított hatalmas első kötetet (792 oldal) 2 színes térkép, 8 színes, 25 más melléklet és 298 szöveggép díszíti, ára, melyet a kiadó Athenaeum 18 koronában szabott meg, valóban olcsónak mondható.

Pénzkölcsönt

tízszázalékos leggyorsabban nyújt a
Kőbányai takarékpénztár r.-t.
házakra és földekre.

Közelebbi felvilágosítást díjmentesen nyújt a takarékpénztár igazgatósága Kőbányán, ugyszintén

Dr. Politzer Gyula ügyvéd
Budapesten,
VI. ker., Teréz-körut 41. szám.

Szőlőlugast

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s ninesen oly ház, melynek fala mellett a legesekélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb díszé, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható rézekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalogus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelező-lapon tudatja.

Czím: 1.

Érmelléki első szőlőoltványtelep
Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

Arpád-ut 4. sz. házban
üzlethelyiségek lakással s
még kisebb-nagyobb lakások azonnal is kiadók.

Okleveles tanító.

a ki sok évi gyakorlattal bir, kedvező feltételek mellett elvállalja közép- és elemi iskolai tanulókat, esetleg felnőttek oktatását. Javító- és felvételi vizsgálatra sikerrel előkészít a francia nyelvből is. Czím a kiadóhivatásban.

Kiváló szerencse Törökknél

Felülmulhatatlanul

kedvez főarudánk a szerencse. Rövid idő alatt 12 millió korona nyereménynél többet fizettünk nagyrabecsült vevőinknek: csak a legutóbbi 5 hónapban a

3 legnagyobb nyereményt és pedig:

a 605.000 K nagy jutalmat az 57080. sz. sorsjegyre,
a 100.000 „ főnyereményt a 74366. „ „
a 90.000 „ „ a 109780. „ „

és ezeken kívül még egyéb sok nagy nyereményt.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydusabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 13. osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre 55.000 pénznyeremény

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben

1.000.000 koronára.

Továbbá 1 jutalom 600.000. 1 nyeremény 400.000.
1 à 200.000. 2 à 100.000. 1 à 90.000. 2 à 80.000.
1 à 70.000. 2 à 60.000. 1 à 50.000.
1 à 40.000. 5 à 30.000. 3 à 25.000. 8 à 20.000.
8 à 15.000. 36 à 10.000 korona és még sok egyéb;
összesen 55.000 nyeremény és jutalom 14.459.000 korona összegben.

Az I. osztályú sorsjegyek tervszerű árai:

1/2 eredeti sorsjegy frt —.75 vagy K 1.50; 1/4 eredeti sorsj. frt 1.50 vagy K 3.—
1/2 „ „ 3.— „ „ 6.—; 1/4 „ „ 6.— „ 12.—

A sorsjegyeket utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.

Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

folyó évi november hó 19-ig

bizalommal hozzánk beküldeni.

TÖRÖK A. ÉS T^{SA}

BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete

Főarudánk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: **Teréz-körut 46 a.** I. fiók: **Váci-körut 4/a.** II. fiók: **Muzeum-körut 11/a.** III. fiók: **Erzsébet-körut 54/a.**

Rendelőlevel levágandó. **Török A. és Társa bankháza Budapest.**

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget korona összegben { utánvételezni kérem } A nem tetsző }
{ postautalvánnyal küldöm } }
{ mellékelem bankjegyekben (bélyegeken). } } törlendő.

Pontos cím: _____